

הקדמה

במדינות מפותחות רבות, האי-שוויון הגובר בהכנסות הפך לנושא "חם" בשנים האחרונות, שגרר מחאות פופולאריות ומחלוקות פוליטיות סביב הנושא. זה נובע, בין השאר, מדאגות שמא אי-שוויון הגובר באופן עקבי יביא עמו התמרמרות חברתית, יתחזק סנטימנטים פופוליסטיים ופרוטקציוניסטיים ויוביל לאי-יציבות פוליטית (Cingano 2014).

אי-שוויון בהכנסות וצמיחה

ווייל (Weil, 2009) מתאר הצטברות של הון פיזי כערוץ דרכו האי-שוויון בהכנסות עלול להשפיע לטובה על הצמיחה הכלכלית. לפי המודל שלו, מדינה עם שיעור חיסכון גבוה, המוביל להצטברותו של הון פיזי, תהיה בעלת רמה עקבית גבוהה יותר של הכנסה לנפש. שיעורי החיסכון נוטים לעלות עם ההכנסה. לדוגמא, דיינאן ועמיתים (Dynan et al., 2004) מסכמים כי משקי בית בגילאים 30-59 עם הכנסות גבוהות יותר חוסכים חלק רב יותר מהכנסותיהם לאורך זמן. בתנאים אלה, חלוקת הכנסות פחות שוויונית תוביל להצטברות הון גבוהה יותר, אשר בתורה תוביל לרמה גבוהה יותר של הכנסה לנפש.

לזאר ורוזן (Lazaer & Rosen, 1979) מסבירים כי מערכות תגמולים לא שוויוניות מספקות תמריצים לעבוד קשה יותר, להשקיע ולקחת סיכונים על מנת ליהנות מתגמולים גבוהים יותר בתמורה. למשל, אם אנשים משכילים מאוד הם הרבה יותר פרודוקטיביים מאנשים לא משכילים, אזי הבדלים גבוהים בשיעורי התגמולים (כלומר, השכר) עשויים לעודד אנשים לרכוש השכלה.

הסבר נוסף (Matsuyama, 2000) טוען כי כשהמערכת הפיננסית אינה מושלמת, גישה של אדם להון היא תלויה בהון הראשוני שלו או בעושר העתידי שלו. לפיכך, אם ההכנסה והעושר מחולקים באופן שווה בתוך החברה, עלול להיווצר מצב בו אף אחד לא יוכל לגייס את הסכומים הנדרשים על מנת להוציא לפועל פרויקטים הדורשים השקעה מרובה, גם אם הם מבטיחים תשואה גבוהה. לפי הנחה זו, חלוקת הכנסות ועושר שוויוניות פחות עשויות לאפשר לפחות לחלק מהיזמים להגשים פרויקטים של "סיכון גבוה-תשואה גבוהה", ועל ידי כך להאיץ את הצמיחה.

מנגד, ישנם הסברים הטוענים כי אי-שוויון גבוה דווקא פוגע בצמיחה ומוריד את רמת החיים לכולם. ווייל (Weil, 2009) טוען כי אי-שוויון בהכנסות פוגע בהצטברותו של הון אנושי וכך פוגע

בצמיחה הכלכלית. הוא מסביר כיצד בשווקים פיננסיים לא מושלמים, חלוקת הכנסות לא שוויונית מעל רמה מסוימת מובילה לחוסר בהשקעות בהון האנושי על ידי אנשים עניים יותר. בינתיים, האנשים שמצבם הכלכלי טוב יותר משקיעים בהון האנושי במידה השווה לתפוקה השולית שלו, בעוד שאר ההשקעה שלהם מוכוונת להון פיזי. זאת כיוון שהתפוקה השולית להון אנושי היא פוחתת, אולם עבור הון פיזי היא צפויה להיות קבועה. במסגרת זו, חלוקה מחדש של ההכנסות מהעשיר לעני תוביל להשקעות גבוהות יותר בהון האנושי ולבסוף לתפוקה כוללת רבה יותר. גלור ומואב (Galor & Moav, 2004) מוסיפים ומשבירים כיצד הצטברות של הון אנושי החליפה את הצטברות ההון הפיזי כמנוע הצמיחה המרכזי בארצות המפותחות. לפי המודל שלהם, התפתחות זו הפכה את ההשפעה החיובית שלא-שוויון בהכנסות היה בעבר על תהליך הצמיחה הכלכלית.

מדד ג'יני

ווייל (Weil, 2009) מסביר כי הדרך הנפוצה ביותר למדוד אי-שוויון בהכנסות ברמה המדינה הינה באמצעות מדד ג'יני. באמצעות מדד זה, זה אפשרי להשוות אי-שוויון בהכנסות בין מדינות, או למדוד את המגמות באי-שוויון בתוך ארץ אחת לאורך זמן. על מנת לבנות מקדם ג'יני לאי-שוויון בהכנסות עבור ארץ נתונה, נדרש מידע על ההכנסות של כל משקי הבית, או של מדגם מייצג שלהם. נתונים אלה מאורגנים בסדר עולה, והחלקים של ההכנסה הלאומית הכוללת המורווחים על ידי האחוזונים השונים של משקי הבית, מחושבים.

באופן כללי, ככל שעקומת לורנץ מתרחקת מהצורה של קו ישר (המייצג חלוקת הכנסות שוויונית באופן מושלם), כך חלוקת ההכנסות בארץ היא פחות שוויונית. לפיכך, מדידת השטח בין העקומת לורנץ לבין הקו של השוויון המושלם, וחלוקתו בשטח שתחת הקו של האי-שוויון המושלם, נותנת את מקדם הג'יני עבור הארץ. מקדם הג'יני יכול להיות ערך בין 0 ל-1. הערך 0 מתאר מצב בו חלוקת ההכנסות היא מושלמת- כל משקי הבית משתכרים בדיוק אותו הסכום; הרך 1 מייצג מצב בו כל ההכנסה הלאומית מרוכזת אצל משק בית בודד (Weil 2009).

למרות שמקדם הג'יני הוא המדד הנפוץ ביותר המשמש למדידת רמת האי-שוויון בהכנסות בין מדינות, יש לו כמה מגרעות. לדוגמה, מבחינה היסטורית מקדמי הג'יני נאספו לעתים לא תדירות ברוב המדינות (Cingano, 2014). יתר על כן, למרות כמה הנחיות משותפות באיך שהמידע מאחורי המקדם צריך להיאסף, אי-סדירויות נמצאו בשיטות האיסוף במדינות שונות. נוסף על כך, המידע הדרוש לחישוב מקדם הג'יני הוא קשה לאיסוף, במיוחד במדינות עניות (Stiglitz, 2013).